

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

12-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00-TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy hodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00-FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00-FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00-YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi

Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich - yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pyedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00-PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00-SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00-SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar bo‘yicha dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Turg'unov Sherzod Abduvositovich

FARG'ONA VILOYATI SANOAT KORXONALARINING MODDIY-TEXNIK HOLATI VA ULARNING SANOAT ISHCHILARINING MEHNAT MUHOFAZASIDAGI AHAMIYATI HAQIDA AYRIM FIKR MULOHAZALAR (Farg'ona viloyatida 1950-1970-yillarda chop etilgan vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalar tahlili asosida) 13-19

Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li

SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDA YURITGAN ATEISTIK SIYOSATI VA XUDOSIZLAR JAMIYATI FAOLIYATI 20-23

Berdiyev Abduvali Abdug'aniyevich

XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN SIYOSIY VA IJTIMOYIY ALOQALARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR 24-32

Соъуб Раъноев

KAMBAFALLIK VA UNI QISQARTIRISH MUAMMOLARI 33-42

Abdimov Minov Oybek Bektemirovich

MARKAZIY OSIYO MINTAQASIGA ILMIY QARASHLAR VA KONSEPTUAL MASALALARNING AYRIM JIHATLARI 43-48

Toshpulatov Nurbek Boboqul o'g'li

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI 49-53

Temirova Munira

ESKI TERMIZ SIMOVKO'ZACHALARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 54-58

Sattorova Shahlo

SHAYBONIYLAR DAVRIDA JO'YBOR XO'JALARINING BUNYODKORLIK FAOLIYATI 59-63

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Yazdonova Saxiba Kurbanovna

KIBERMAKON: TA'LIM, TARBIYA VA IQTISODIY TA'SIR TENDENSIYALARI 64-72

Taniev Ahmadjon Bahromovich

TUРИЗМ, ГЛОБАЛЛАШУВ ВА САВДО: УЛАРНИНГ АТРОФ-МУХИТГА ТАЪСИРИ 73-82

Ходжаниязов Элбек Сардоревич

XORAZM VILOYATI DA TUРИЗМ TRANSPORTI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMI LLARI TAХЛИЛИ 83-93

Raximov Bahromjon Ibroximovich, Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi

O'ZBEK SANOATINING INNOVATSION TARAQQIYOTI VA IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI 94-99

Ahmedov Adham Djalolovich

AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH 100-105

Ablazov Nurillo Xusanboyevich

QURILISH KORXONALARI DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 106-112

<i>Абдурахманов Мухторали</i> ЎУДУДИЙ КЛАСТЕРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОСҚИЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ	113-116
<i>Poshokulova Mohigul</i> BILIMLAR IQTISODIYOTINING ZAMONAVIY SHAKLLARI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA	117-122
<i>Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li</i> INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: YANGI IMKONIYATLAR VA TAHIDLAR	123-131
<i>Sayfutdinova Nigina Furkatovna</i> O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIY AHAMIYATLARI	132-135
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Shakarov Oybek Xudoyberdi o'g'li</i> O'ZBEK XALQI ETOSFERASIDA KORRUPTION MUNOSABATLAR PAYDO BO'LISH SABABLARINING FALSAFIY TAHLILI	136-139
<i>Жўрамуродов Нодир Ғайбуллаевич</i> ЖАДИДЛАР ФАЛСАФАСИДА МИЛЛИЙ ҒОЯ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИК ВА МИЛЛИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ	140-144
<i>Sayidova Muhabbat G'afforovna</i> GLOBAL AXBOROTLASHUV TENDENSIYALARINING MILLIY VA MA'NAVIY QADRIYATLARGA TA'SIRI	145-149
<i>Kuraxmedov Azamat Erkinovich</i> SAMARQAND JADIDCHILARINING TURKISTON MA'RIFATPARVARLIK FALSAFASI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI	150-153
<i>Umarova Feruza Rozibayevna</i> O'ZBEK XALQI MA'NAVIY MADANIYATI RIVOJLANISHINING ASOSIY XUSUSIYATLARI	154-156
<i>Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li</i> KIBERXAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY-KONSEPTUAL TAHLILI	157-161
<i>Begbudieva Parvina Shoxruxovna</i> THE CONTRIBUTION OF MAHMUDHODJA BEHBUDI TO THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF EDUCATION SYSTEM OF TURKESTAN	162-166
<i>Aytbayev Mansurbek Yusupovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIY AQL-ZAKOVAT TO'G'RISIDA	167-173
<i>Muslimov Sherzod Akbarovich</i> ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVIY MEROSI: JAMIYAT, SIYOSAT VA SHE'RIYAT	174-178
<i>Jantayev Maqsud Ibragimovich</i> MUHAMMAD AL-XORAZMIY: MATEMATIKADAN FALSAFAGACHA BO'LGAN ILMIY IZLANISHLAR	179-184
<i>Norova Malika Fayzulloyevna</i> TASAVVUF TA'LIMOTI VA UNING SAYFIDDIN BOXARZIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI	185-191

<i>Gulova Anorgul Axtamovna</i> O'ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO'LGAN MUNOSABAT	192-196
<i>Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich, Karimova Gulchehra Abdulkarimovna</i> BURCH VA MAS'ULIYAT TUSHUNCHALARINING TARIXIY-NAZARIY, AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TALQINI	197-205
<i>Berdikulov Chingiz Dusmuradovich</i> IJTIMOIY MULOQOT-SHAXS INTELLEKTUAL MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILI	206-211
<i>Mamarasulov Baxriddin Shakasimovich</i> MILLIY-MA'NAVIY YUKSALISH – MAMLAKATIMIZ MA'NAVIY TARBIYA TIZIMINING YANGI STRATEGIYASI SIFATIDA	212-216
<i>Nurmatov Kamaridin Shamsiyevich</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA ADOLAT TUSHUNCHASINING O'RNI	217-221
<i>Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGINI TA'MINLASHNING DIALEKTIK TAHLILI	222-228
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Berdiyeva Muqarrama Anvarovna, Chernova Natalya Vasильevna</i> СТРАТЕГИИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ	229-234
<i>Жамаҳматов Каромиддин Айнилло ўғли</i> БУРҲОНИДДИН ТЕРМИЗИЙ АСАРЛАРИНИНГ САЛЖУҚИЙЛАР ДАВРИДА ЯРАТИЛГАН ТАСАВВУФИЙ МАНБАЛАРГА ТАЪСИРИ	235-243
<i>Temirova Aziza Muzaffarovna, Uralova Oysuluv Poyan qizi</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA “KO'K” SIFAT BELGISINING SEMANTIK XUSUSIYATLARINING TADQIQI	244-247
<i>Mansurova Mohinur Akmal qizi</i> HAJVIY TAFAKKUR TABIATI – SATIRA VA YUMOR TUSHUNCHASI	248-252
<i>Яркулова Фотима Усмановна, Исломова Марьям</i> ИМЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В ПОВЕСТЯХ И.С.ТУРГЕНОВА	253-257
<i>Murodova Muqadas Ikromovna</i> XX ASR INGLIZ VA O'ZBEK ADABIYOTIDA YARATILGAN SATIRIK ASARLAR TADQIQI	258-263
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> O'ZBEK ADABIYOTIDA LATIFA JANRI TARAQQIYOTI VA TAHLILI	264-268
<i>Davronov Shexroz Abrorovich</i> OG'ZAKI TARJIMA VA UNDA KOMPRESSIYANING ROLI	269-273
<i>Begmatov Azizbek Tursunbayevich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI ONOMASTIK BIRLIKLAR TADQIQI	274-280
<i>Ibragimova Moxiraxon Anvarovna</i> NUTQIY AKTLAR TASNIFI	281-285
<i>Расулова Истода Абдулатифовна</i> К ПРОБЛЕМЕ ДЕФИНИЦИИ ЯЗЫКОВЫХ УНИВЕРСАЛИЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВАРИАНТНЫХ СВОЙСТВ В КОНТЕКСТЕ ЯЗЫКОВОЙ ВАРИАТИВНОСТИ	286-293

<i>Obidova Go'zalxon Ma'rufjon qizi</i> O'ZBEK TILIDA OMAD VA OMADSIZLIKNI NOMLOVCHI LEKSIK VA FRAZEOLGIK BIRLIKLAR	294-299
<i>Furkatova Maxliyo To'lqin qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI	300-309
<i>Baxramov Xabibillo Sadikovich</i> INGLIZ TILIDA "POISON-ZAHAR" KONSEPTINING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	310-315
<i>Тухтаев Сирожиддин Тошпўлатович</i> ПАРЕМИОЛОГИЯДА САХИЙЛИК КОНЦЕПТИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ	316-323
<i>Qiyomov Shohabbosxon Sharofiddin o'g'li</i> XATTOTLIK SAN'ATINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	324-327
<i>Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna</i> YOLG'IZLIK FENOMENINING PSIXOLOGIK, IJTIMOY VA EKZISTENSIAL ASPEKTLARI	328-331
<i>Qayumova Mohinur Murodullayevna</i> LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF THE CONCEPT «STEP» IN THE ENGLISH LANGUAGE	332-337
<i>Sayipova Dilafruz Rahimovna</i> O'ZBEK NASRI TARAQQIYOTIDA "BOBURNOMA"NING AHAMIYATI	338-342
<i>Diyarov Akmal To'lqin o'g'li</i> INGLIZ TILIDAGI BOG'DORCHILIK TERMINLARINING GENETIK-ETIMOLOGIK TAVSIFI	343-348
<i>Атаназарова Шохида Бахрамовна</i> РЕКЛАМАДА ИЛЛОКУЦИЯ ВА ПЕРЛОКУЦИЯНИНГ АМАЛГА ОШИШИДА БИЛБОРДЛАРНИ АҲАМИЯТИ (РЕКЛАМА БАННЕРЛАРИ МИСОЛИДА)	349-353
<i>Matadqulova Kamila Abduxoliqovna</i> ANCIENT EGYPTIAN LITERATURE: THE OLD, MIDDLE AND NEW KINGDOMS	354-364
<i>Alimova Dilrabo</i> SHARQ ADABIYOTIDA QASIDANING TARIXIY TAKOMILI	365-373
<i>Abduqaxxorova Nargiza Rustamovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI TOPISHMOQLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI	374-379
<i>Курбонова Нодира Розиковна, Пулатова Сабина Шарифовна</i> ЛИТЕРАТУРНЫЙ АНАЛИЗ ТЕМЫ УТРАЧЕННОЙ РОДИНЫ В РОМАНЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	380-390
<i>Khamidov Tohirjon Olmos ogli</i> ANALYSIS OF TYPES OF ENGLISH PHRASAL VERBS ACCORDING TO THE STRUCTURE	391-396
<i>Umurzakova Kommuna Xursanovna</i> O'ZBEKISTON IJTIMOY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI O'ZGARISHNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI	397-402
<i>Habibullayeva Shoira Shukurillayevna</i> ONA TILI DARSIDA GAP BO'LAKLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH METODIKASI	403-406

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Itomov Nurillo Fayzullayevich</i> ТА’МИНЛОВЧИ ТО’ЛОВ – МАЖБУРИЯТЛАРНИ ТА’МИНЛАШНИНГ ЯНГИ УСУЛИ СИФАТИДА	407-414
<i>Салаев Нодирбек Сапарбаевич</i> ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ: МОҲИЯТИ, ТУРЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	415-431
<i>Ходжиев Юнус Мухитдинович</i> МУЛК ҲУҚУҚИ БЕКОР БЎЛИШИНИНГ ШАХС ИХТИЁРИГА БОҒЛИҚ БЎЛМАГАН АСОСЛАРИНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	432-436
<i>Сайдивалиева Хуршида</i> БОЛАЛАРНИ ОИЛАГА ТАРБИЯГА БЕРИШ ЮЗАСИДАН ВУЖУДГА КЕЛУВЧИ МУНОСАБАТЛАРНИ КЕЛИШУВЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИШ МАСАЛАЛАРИ	437-445
<i>Миқитов Вобур</i> THE LEGAL NATURE OF E-COMMERCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	446-451
<i>Raimova Nargiza Doroyevna, To‘uchiyeva Bahora Otabekovna</i> PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS	452-459
<i>Чориева Хуршидабону Хуррам қизи</i> ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	460-468
<i>Toshkanov Nurbek Bahriddinovich</i> UNDIRUVNI INTELLEKTUAL MULK OBYEKTLARIGA BO‘LGAN HUQUQLARGA QARATISHNING AYRIM FUQAROLIK-HUQUQIY MASALALARI	469-478
<i>Kubaeva Ismigul Farhod qizi</i> CHALLENGES OF BLOCKCHAIN TO LAW AND STATE	479-484
<i>Юсупов Ўктамбой Абсаматович</i> ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИККА ҚАРШИ КУРАШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	485-491
<i>Баходирова Сабина Улугбек кизи</i> РОЛЬ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ КВАЛИФИКАЦИИ УМЫШЛЕННОГО ТЯЖКОГО ТЕЛЕСНОГО ПОВРЕЖДЕНИЯ	492-503
<i>Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли</i> НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТИТУТА ХОДАТАЙСТВ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НА ДОСУДЕБНОМ ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	504-508
<i>Ibrohimov Behzodbek Bahromjon o‘g‘li</i> O‘ZBEKISTONDA MOLIVAVIY HUQUQIY MUNOSABATLAR ASOSI VA AHAMIYATI	509-520
<i>To‘uchiyeva Bahora Otabekovna, Raimova Nargiza Doroyevna</i> PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS	521-528

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Ibraximov Sanjar Urunbayevich</i> SPORT MASHG'ULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI VA TAMOYILLARI	529-539
<i>Urazkulova Anna Vitalyevna</i> OLIV TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI	540-545
<i>Қаршиева Дилбар Эшпулатовна</i> ПЕДАГОГИК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИДА МАЛАКАВИЙ АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ	546-550
<i>Ajiyeva Muxabbat Baxtibayevna</i> KIMYO FANI BO'YICHA MASHG'ULOTLARNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA TASHKIL ETISH	551-555
<i>Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna</i> O'QITUVCHILARNI KASBIY RIVOJLANTIRISHDA QIYOSIY TAHLIL: JARAYON VA FAOLIYATLI YONDASHUV	556-564
<i>Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna</i> SHIFTING THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS FROM RESEARCH TO CLASSROOM PRACTICE	565-570
<i>Акрамова Умеда Салиевна</i> ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С НЕРУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ ФОНОМ	571-582
<i>Abdusattarova Zaynab Abdujalil qizi</i> МАТЕМАТИКА FANINI LOYIHAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI O'QITISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA XXI ASR KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	583-590
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> SHAHMAT O'YINI ORQALI BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	591-595
<i>To'xtayev Hasan Toshpo'latovich</i> ZAMONAVIY MAKTAB O'QUVCHILARINI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA KOGNITIV- PSIXOLOGIK TO'SIQLARNING TA'SIRI	596-599
<i>Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich</i> JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	600-607
<i>Rahimova Dilshoda Baxriddinovna, Turatosheva Sadoqat Raxmatullayevna</i> OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH (SOTSIOLOGIK TAHLIL)	608-615
<i>Мадаминова Наргизахон Жахонгир қизи</i> МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА МОСЛАШТИРИЛГАН ВИРТУАЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ	616-619
<i>Qodirov Xasanboy Oribjonovich</i> RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNIKA OLIV TA'LIM SOHASI MUTAXASSISLARDA KASBIY-IJODIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	620-526

<i>Aliyeva Iroda Otabek qizi</i> МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМГА ХОРИЙ ТАЖРИБАСИНИ ҚО'ЛЛАШ БО'ҲИЧА МАВЖУД ТА'ЛИМ ТАЛАБЛАРИНИНГ ТАСНИФИ YUZASIDAN ТАҲЛІЛЛАР	627-631
<i>Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li</i> O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARINING CHOLG'USHUNOSLIKKA OID NAZARIYALARI: ABU NASR FOROBIYNING MUSIQIY TADQIQOTLARI	632-636
<i>Yaxshiboyeva Shahnoza Bahodir qizi</i> JAHON AXBOROT RESURSLARI ORQALI TALABALARNING TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI	637-642
<i>Салиев Улугбек, Салиева Низора</i> ОБЩЕНИЕ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА: РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ	643-648
<i>Маматкулова Угилжон Эшмирза кизи, Абдуллаева Дилбар Алимбаевна</i> МЕТОДИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК, И ПУТИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ	649-655
<i>Муминова Офтобхон Каримовна</i> ИСТОРИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО СОВРЕМЕННЫХ ТЕРМИНОВ	656-661
<i>Ахмедова Уктамхон</i> РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАНЯТИЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ	662-667
<i>Sattarova Markhabo Raxmonkulovna</i> ТА'ЛИМДА RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH	668-672
<i>Nuriddinova Robiya Bekjonaliyevna</i> МАКТАБГАЧА VA BOSHLANG'ICH TA'ЛИМДА МАТЕМАТИКА MASHG'ULOTLARINING UZVIYLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI	673-678

Received: 30 November 2024

Accepted: 5 December 2024

Published: 15 December 2024

Article / Original Paper

ANALYSIS OF FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF TOURIST TRANSPORT SERVICES IN KHORESM REGION

Khodjaniyazov Elbek Sardorovich,

Urgench State University,

Associate Professor of the "Business and Management" Department,

Doctor of Philosophy (PhD) in Economical Sciences

E-mail: khelbek1990@gmail.com

Abstract. The level of satisfaction of tourists with services in tourist destinations is becoming increasingly important for businesses and organizations related to the industry. The following article focuses on exploring the issues related to the development of transportation services in the tourism sector of Khorezm region. The research identifies the satisfaction levels of domestic and foreign tourists with the transport infrastructure services in the region, as well as the key features of transport services that are important to them. Therefore, the study applies the "Importance-Satisfaction Analysis" (ISA) method to identify factors influencing tourist satisfaction.

Keywords: Tourism, satisfaction level, transport services, service quality, importance-satisfaction analysis, transport infrastructure.

ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ТУРИЗМ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ТАҲЛИЛИ

Ходжаниязов Элбек Сардоревич,

Урганч давлат университети,

"Бизнес ва бошқарув" кафедраси доценти,

иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори

Аннотация. Туристларнинг туристик дестинациялардаги хизматлардан қониқиш даражаси сайёҳлик саноати билан боғлиқ корхона ва ташкилотлар учун тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Ушбу мақолада Хоразм вилоятининг туризм соҳасида транспорт хизматларини ривожлантириш билан боғлиқ масалаларни ўрганишга асосий эътибор қаратилган. Тадқиқот маҳаллий ва хорижий сайёҳларнинг минтақадаги транспорт инфратузилмаси хизматларидан қониқиш даражаси ҳамда улар учун муҳим бўлган транспорт хизматларининг асосий хусусиятларини аниқлаб берган. Шунинг учун тадқиқотда туристлар қониқишига таъсир этувчи омилларни аниқлаш учун "Муҳимлик-Қониқиш Таҳлили" (Importance-Satisfaction Analysis) методи қўлланилган.

Калит сўзлар: Туризм, қониқиш даражаси, транспорт хизматлари, хизмат кўрсатиш сифати, муҳимлик-қониқиш таҳлили, транспорт инфратузилмаси.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I12Y2024N11>

Кириш. Туристларнинг туристик дестинацияда кўрсатилаётган хизматлардан қониқиш даражаси соҳа билан боғлиқ корхона ва ташкилотлар учун тобора муҳим аҳамиятга эга бўлиб бормоқда. Бу Хоразм вилояти туризм саноати учун ҳам истисно эмас. Бироқ, туристик дестинациялар ва меҳмонхона секторларидан ташқари, сўнги

йилларда Хоразм вилояти туризмнинг бошқа хизмат кўрсатиш тармоқлари сифатининг турли хусусиятлари қандай даражада эканлигини ва сайёҳларнинг ушбу кўрсатилаётган хизматлардан қониқиш даражасини аниқлаш бўйича олиб борилган эмпирик тадқиқотлар кўп эмас [7, Б.166-174].

Сайёҳларнинг дестинациядаги хизматлардан қониқиш даражаси ва хизматларнинг қайси томонлари ва хусусиятлари улар учун аҳамият касб этишини аниқлаш ушбу соҳада фаолият олиб бораётган субъектлар учун жуда муҳим саналади. Чунки, улар ушбу керакли маълумотларга эга бўлиш орқали хизмат кўрсатишдаги сушт томонларини аниқлаб олиб, хизмат сифатини яхшилаш имкониятига эга бўладилар.

Шу нуқтаи назардан, ушбу мақола Хоразм вилоятида туризм соҳасида транспорт хизматларини ривожлантиришдаги муаммолар ва уларни хусусиятларини ўрганишга бағишланади. Тадқиқот давомида вилоятга ташриф буюраётган ички туристлар, шунингдек, хорижий сайёҳларнинг транспорт инфратузилмаси хизматларидан қониқиш даражаси ҳамда улар учун ташиш хизматларида муҳим ҳисобланган хусусиятлар аниқланди.

Адабиётлар таҳлили ва методология. Хизмат сифати – бу кўрсатилаётган хизмат даражаси мижозлар кутганига қанчалик мос келишининг ўлчови ҳисобланади ва сифатли хизматларни тақдим этаётган корхона эса унинг мижозлар талабларига доимий равишда мос келишини билдиради [1,Б.55-68]. Туризм транспорти тизимининг хизмат сифатининг баъзи ўзига хос хусусиятлари бўлиши мумкин, улар сайёҳлар томонидан муҳим, деб ҳисобланиши ва туристларнинг ташрифи давомида қониқишига таъсир қилиши мумкин. Шу сабабли, мазкур тадқиқот ишида “Importance-Satisfaction Analysis” (ISA) таҳлили, яъни муҳимлик-қониқиш таҳлилинини қўллаш орқали қониқишга таъсир қилувчи баъзи омилларни аниқлаш зарур деб топилди. Қуйидаги тадқиқот иши Хоразм вилоятига ташриф буюрган туристлар учун туристик транспорт хизматларида муҳим деб саналган хусусиятлар ва транспорт хизматларидан қониқиш даражаларини ўрганади.

Importance-Satisfaction (муҳимлик-қониқиш) таҳлили транспорт тизимининг хизмат кўрсатиш белгиларига нисбатан туристларнинг қониқишига таъсир қилувчи белгиларни аниқлаш учун ўтказилади. Ўртача қийматлар барча транспорт турлари учун қўлланилиши мумкин бўлган ҳар бир хизмат кўрсатиш белгиси билан боғлиқ бўлган муҳимлик ва қониқиш баллари учун ҳисобланади ва муҳимлик-қониқиш графигида акс эттирилади. Хорижлик тадқиқотчилар Матрилла ва Джеймс квадрантларни яратиш учун марказий тенденция ўлчови сифатида медиана назарий жиҳатдан ўртача қийматдан афзалроқ бўлишини тавсия қилди, чунки ўртача қийматда ҳақиқий интервалли шкала мавжуд бўлмаслиги мумкин. Шунга кўра, медиана графикдаги ўқларни бўлиш учун ишлатилган [10,Б.77-79].

Муҳимлик-қониқиш таҳлили модели тўртта квадрантга бўлинган бўлиб, унинг у ўқида қониқиш даражаси ва х ўқида муҳимлик даражаси жойлашган. Тўрт квадрантли муҳимлик-қониқиш таҳлили матрицаси 1-расмда ифодаланган.

• *I квадрант* “Яхши ишни давом эттириш” деб номланади, бу туристлар учун аҳамиятли ҳисобланган сифат параметрлари бўйича қониқарли ишлар олиб борилаётганини билдиради ва корхона рақобатдош устунликка эришиш йўлида яхши натижаларга эришганлигини кўрсатади.

• *II квадрант* “Бу ерга эътибор шарт” деб номланган бўлиб, унда туристлар учун муҳим саналган сифат параметрлари бўйича қониқарсиз хизмат кўрсатилаётганлигини англатади. Бунда корхона зудлик билан сифатни ошириш бўйича чора-тадбирларни қўллаши зарур.

• *III квадрант* “Паст устуворлик” деб белгиланган, туристлар учун аҳамиятсиз ҳисобланган сифат параметрлари бўйича қониқарсиз хизмат кўрсатилаётганини англатади ва бу ҳолат ташкилотлар учун ҳеч қандай хавф туғдирмайди. Истеъмолчилар бу хусусиятни муҳим деб билишмайди.

• *IV квадрант* “Эҳтимолий ортиқча иш” деб номланади ва бу аҳамиятсиз ҳисобланган сифат параметрлари бўйича қониқарли хизматлар етказиб берилаётганини билдириб, корхона туристлар учун муҳим ҳисобламаган йўналишларда қониқарли фаолият олиб бораётганлигини кўрсатади.

Юқори	<p>IV квадрант</p> <p>Паст аҳамиятли/Юқори самарадорлик (қониқиш)</p> <p>“Эҳтимолий ортиқча иш”</p>	<p>I квадрант</p> <p>Юқори аҳамиятга эга/Юқори самарадорлик (қониқиш)</p> <p>“Яхши ишни давом эттиринг”</p>
	<p>III квадрант</p> <p>Аҳамияти паст/Паст унумдорлик (қониқиш)</p> <p>“Паст устуворлик”</p>	<p>II квадрант</p> <p>Юқори муҳимлик/паст самарадорлик (қониқиш)</p> <p>“Бу ерга эътибор”</p>
Паст	Паст	Юқори

1-расм. Муҳимлик-қониқиш таҳлили матрицаси [11,Б.211-277]

Транспорт тизимининг баъзи хизмат сифати хусусиятлари туристларнинг ташрифи давомида қониқишига таъсир кўрсатиши мумкин. Шу сабабли 5 баллик Ликерт шкаласи бўйича муҳимлик-қониқиш таҳлилини қўллаш орқали қониқишга таъсир қилувчи баъзи омилларни аниқлаш зарур деб ҳисобланди. Сўровномада саволида “1”-умуман муҳим эмас/қониқарсиз- “5” жуда муҳим/қониқарли қилиб белгиланди.

1-жадвал

Туристтик транспорт соҳасида хизмат кўрсатиш хусусиятлари билан боғлиқ ўлчов параметрлари рўйхати¹

№	Хусусиятлари	Ўлчов параметрлари	Манбаси
1	Хизмат кўрсатиш частотаси	Хизмат кўрсатишнинг вақт оралиғи, кутиш вақтларининг қисқа бўлиши	Hough & Hassanien (2010); Lai and Chen (2011); Castillo and Benitez (2013);
2	Ўз вақтида хизмат кўрсатиш	Ишончли, ўз вақтида ҳаракатланиши	
3	Хизмат кўрсатиш	Иш кунларида хизмат кўрсатиш соатлари	
4	Маълумот билан таъминлаш	1) Тўхташ жойларида жадвал / маълумотларнинг мавжудлиги. 2) Тўхташ жойларида аниқ ва ўз вақтида эълонлар мавжудлиги. 3) Кечикишларни тушунтириш ва эълон қилиш. 4) Автотранспортда кўринадиган маршрут ва йўналиш маълумотлари. 5) Транспорт ходимлари тизимни билишлари ва саёҳат маълумотларини тақдим эта олишлари	Kahtani et al. (2011); Le-Klahn & Hall (2014);
5	Нарх ва қиймат мутаносиблиги	1) Саёҳатимнинг иқтисодий самарадорлиги, арзонлиги ва қиймати. 2) Пул ўтказмаларини амалга ошириш харажатлари. 3) Йўл ҳақини тўлаш қулайлиги. 4) Тариф тузилишининг изчиллиги.	Kinsella and Caulfield (2011) Nwachukwu (2014); Guirao (2016),
6	Ходимларнинг ўзини тутиши	1) Йўловчилар билан мулоқот қилишда ходимлар хушмуомала ва дўстона бўлиши 2) Ҳайдовчилар транспорт воситаларига чиқиш / тушишда йўловчиларнинг хавфсизлигини қадрлашади. 3) Ҳайдовчилар транспорт воситасини хавфсиз бошқариши ва уларнинг йўл	

¹ Муаллиф ишланмаси

		ҳаракати қоидаларига қатъий риоя қилиши.	
7	Автотранспорт воситалари (транспорт воситалари ва инфратузилманинг жисмоний ҳолати)	1) Транспорт корхоналари хавфсиз ва янги ҳаракат воситалари билан таъминланганлиги 2) Транспорт воситалари салонининг озодалиги 3) Транспорт воситаларида шовқин баланд бўлмаслиги. 4) Кондиционер мавжудлиги.	Eboli and Mazulla (2011); Tyrinopoulos & Antoniou (2008); Guirao (2016) ; Redman (2013)
8	Қулайлик	1) Ўриндиқларнинг мавжудлиги. 2) Транспорт воситаларидаги ҳарорат ва намлик (иссиқ/совуқ бўлмаслиги). 3) Транспорт воситаларининг ҳаддан ташқари гавжум бўлмаслиги 4) Ҳаракатланиш ва тўхташнинг силлиқлиги. 5) Тўхташ жойларида кутиш пайтида қулайликлар мавжудлиги	Felleson & Friman (2008)
9	Хавфсизлик	1) Хавфсиз ва малакали ҳайдовчилар ва назоратчилар. 2) Транспортда жиноятдан хавфсизлик. 3) Транспорт воситалари хавфсиз тезликда ҳаракатланиши	Della Corte et.al (2015); Chi and Qu (2008)
	Терминаллар ва тўхташ жойлари	1) Тўхташ жойларида бошпана ва ўриндиқларнинг мавжудлиги. 2) Белгиланган жойга яқин тўхташ жойларига эга бўлиш. 3) Тўхташ жойларининг тозаллиги. 4) Тўхташ жойларида жиноятдан хавфсизлик. 5) Бекатларда жадвал/хариталарнинг мавжудлиги.	Eboli and Mazulla (2007, 2011) Tyrinopoulos & Antoniou (2008); Kinsella and Caulfield (2011); Lai and Chen (2011); Le-Klahn & Hall (2014); Nwachukwu (2014); Guirao (2016); Kahtani et al.(2011)

Туризм учун турли транспорт операторлари томонидан кўрсатиладиган

транспорт хизматларига “муҳимлик-қониқиш” таҳлили қўллаш туристларнинг хизмат сифатининг омиллари муҳимлиги ва улардан қониқиш даражасини баҳолашни талаб қилади. Транспорт хизматларининг сифати туристларнинг ташрифи давомида турли хил транспорт турларидан фойдаланиш истагига таъсир қилувчи асосий омиллардан биридир. Туристлар хизмат кўрсатиш жараёнининг ажралмас қисми бўлиб, хизмат кўрсатиш даражаси туристларнинг кутганларига қанчалик мос келиши, уларнинг қониқиш даражасига таъсир қилади.

Муҳимлик-қониқиш таҳлилининг қўллашнинг биринчи босқичи кўриб чиқиладиган вазиятга мос келадиган муҳим белгиларининг етарлича тўлиқ рўйхатини яратишни ўз ичига олади [8,Б.8-12]. Таҳлил учун ташиш хизматларининг хусусиятларини аниқлаш мақсадида транспорт ва туризм бўйича мавжуд адабиётларни ўрганиб чиқилди. Ушбу тадқиқотларнинг кўпчилигида транзит хизматини тавсифловчи асосий хизмат жиҳатларига хизмат кўрсатиш частотаси, ўз вақтида олиб бориш, хизмат кўрсатиш, маълумот билан таъминлаш, харажат/нарх қиймати, ходимларнинг хатти-ҳаракати, транспорт воситалари (транспорт воситалари ва инфратузилманинг жисмоний ҳолати), қулайлик, тозаллик, ҳимоя ва хавфсизлик, терминаллар ва тўхташ жойлари.

1-жадвалдаги тадқиқотлар асосида таҳлилимиз учун зарур бўлган транспорт хизматлари хусусиятлари ва параметрлари белгилаб олинди. Ушбу сифат параметрларини танлашда асосан Хоразм вилоятининг туризм соҳасидаги транспорт хизматлари хусусиятларига эътибор қаратилди.

Тадқиқот иши давомида туризм соҳасида транспорт хизматларини янада такомиллаштириш ва тармоқдаги мавжуд ҳолатга баҳо бериш мақсадида ўз ичига 13 та саволни қамраб олган анкета сўровномаси ўтказилган.

Сўровнома ўтказиш даври 2019 йилнинг апрель ойидан июнь ойигача бўлган 3 ойлик муддатни ўз ичига олди. У, асосан, Хоразм вилоятида жойлашган транспорт инфратузилмаси ҳамда туристик объектларда ташриф буюрган хорижий ва маҳаллий туристлар орасида ўтказилди. Шунингдек, респондентлар сони етарли даражада бўлиши учун анкета сўровномаси онлайн шаклда ҳам сайёҳларга тарқатилди. Тадқиқот учун яроқли респондентлар сони 327 нафарни ташкил қилди. Шунингдек, респондентлар таркиби маҳаллий ва хорижий сайёҳлардан иборат бўлди.

Муҳимлик даражалари респондентлардан 2-жадвалда келтирилган хизмат сифати хусусиятлари бандларини беш баллик шкала бўйича муҳимлик тартибида баҳолашни сўраш орқали аниқланган. Шкалага кўра "1" = умуман муҳим эмас, "2" = бироз муҳим, "3" = муҳим, "4" = жуда муҳим ва "5" = ўта муҳим. Қониқиш даражаси респондентлардан беш баллик шкала бўйича бир хил баҳо беришни сўраш йўли билан аниқланган бўлиб, "1" = қониқмадим, "2" = етарли, "3" = қониқарли, "4" = яхши ва "5" = мамнунман даражаларини билдирди.

2-жадвал

Туризм транспорт хизмати сифати параметрлари¹

Ўзгарувчилар	Хусусиятлари
X1	Саёҳат нархининг қиймати
X2	Саёҳатнинг нархи
X3	Саёҳатнинг арзонлиги
X4	Йўл ҳақи тўловини амалга ошириш қулайлиги
X5	Йўл ҳақи тарифини изчиллиги
X6	Ходимлар самимийлиги
X7	Ходимлардан тезкор хизматлари
X8	Транспорт воситалари хавфсизлиги
X9	Транспорт воситаларининг созлиги ва ҳолати
X10	Транспорт воситаларининг тозаллиги
X11	Транспорт воситаси жиноятдан ҳолилиги

Тадқиқот ишида муҳимлик-қониқиш таҳлилини ўтказиш мақсадида танлаб олинган 11 та сифат параметрлари шартли равишда X1 дан X11 гача бўлган белгилар билан ифодаланди. Таҳлил олиб бориш учун IBM SPSS 22.0 статистик дастуридан фойдаланиб, ўртача қиймати ва стандарт хатоси текширилди.

Муҳокама ва натижалар.

3-жадвал

Сўровномада қатнашган респондентларнинг демографик хусусиятлари²

№	Демографик хусусиятлари	Кузатувлар сони	Фоизда (%)	
1	Фуқаролиги	Ўзбекистон	171	52
		Хорижий фуқаро	156	48
2	Жинси	Аёл	150	46
		Эркак	177	54
3	Ёши	< 18	25	8
		18-29	46	18
		30-40	91	29
		41-60	86	27
		> 61	65	21
4	Бандлиги	Талаба	46	14
		Ўз ўзини банд қилган	68	21
		Тўлиқ ставкада ишлайдиган	87	27
		Ярим ставкада ишлайдиган	72	22
		Ишсиз	14	4
	Нафақада	38	12	

Сўровномада иштирок этган респондентларнинг демографик хусусиятларига эътибор қаратадиган бўлсак, респондентларнинг 52 фоизини маҳаллий туристлар ва 48 фоизини хорижий туристлар ташкил қилди. Сўровномада 150 нафар аёл туристлар қатнашиб, улар умумий респондентлар сонини 46 фоизини ташкил қилди. Эркак

¹ Муаллиф ишланмаси² Муаллиф ишланмаси

респондентларнинг сони аёлларникидан биров фарқ қилиб 177 нафарни ташкил этди. Респондентларнинг асосий қисмини 30-40 ёш гуруҳидагилар ташкил этди. Сўровнома иштирокчиларининг 87 нафари яъни 27 фоизи тўлиқ ставка иш билан бандликларини кўрсатишган. Респондентлар орасида ўз-ўзини иш билан банд қилганлар сони ҳам сезиларли эканлигини кўриш мумкин.

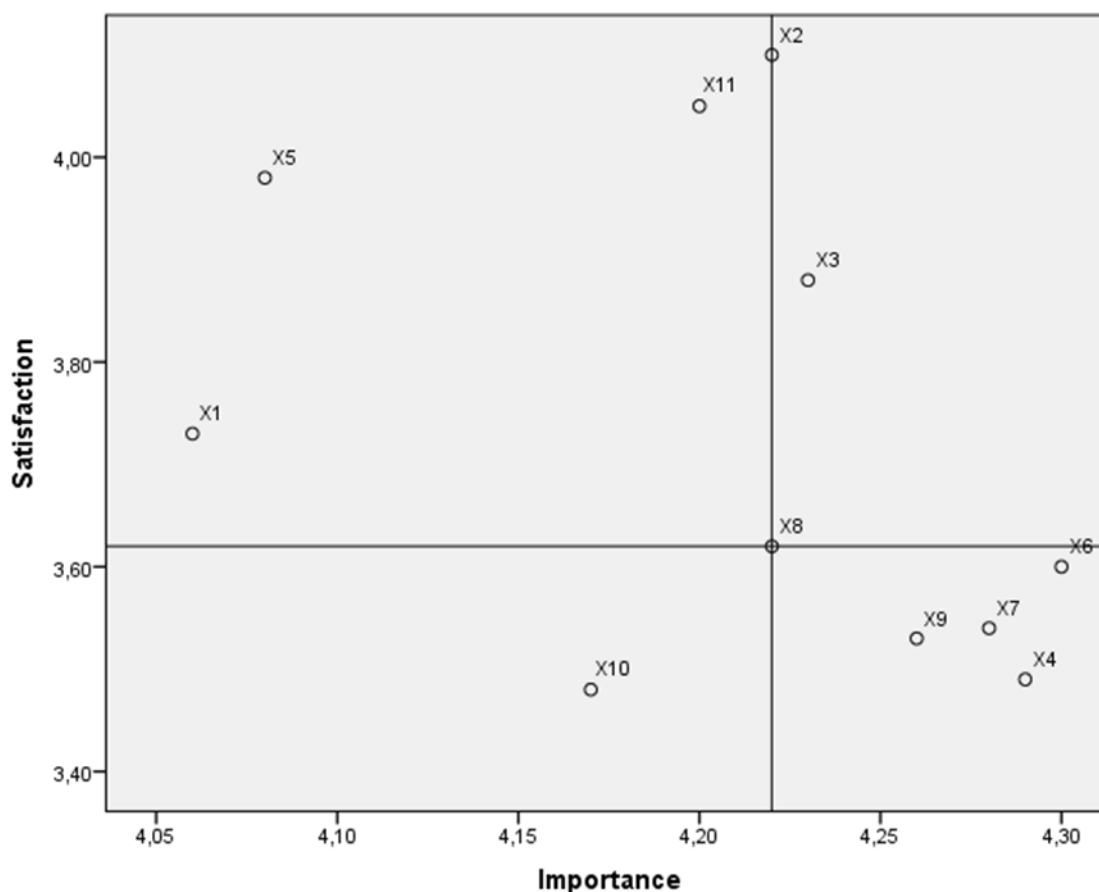
Муҳимлик ва қониқиш билан боғлиқ ҳолда турли транспорт турлари учун хизмат сифати белгиларининг ўртача қийматлари жадвал кўринишида тақдим этилади ва кейин муҳимлик қониқиш графигида чизилади. Графикда Х ўқи ушбу транспорт турини танлаш ва ундан фойдаланишда респондентлар учун транспорт воситасининг параметрлари муҳимлигини кўрсатади. У ўқи туристнинг маълум бир транспорт туридан фойдаланиш тажрибасидан қониқиш кўрсаткичларини идрок этишни ифодалайди. Муҳимлик-қониқиш квадрантлари медиан қийматлар ёрдамида шакллантирилган.

4-жадвал

Транспорт хизмати хусусиятларининг тавсифловчи статистика¹

Хусусиятларининг тавсифловчи статистикаси			Муҳимлик		Қониқиш	
Шартли белги	Хусусиятлар	Кузатув-лар сони	Ўрта қиймат	Стандарт хато	Ўрта қиймат	Стандарт хато
X1	Транспорт хизматининг ҳаммабоплиги	327	4,06	.985	3,73	0.999
X2	Транспорт хизматининг нархи	327	4,22	.861	4,10	.813
X3	Транспорт хизматининг арзонлиги	327	4,23	.703	3,88	0.999
X4	Йўл ҳақи тўловини амалга ошириш қулайлиги	327	4,29	.889	3,49	.962
X5	Йўл ҳақи тарифининг барқарорлиги	327	4,08	.939	3,98	1.04
X6	Транспорт хизмати ходимларининг самимийлиги	327	4,30	.733	3,60	.993
X7	Транспорт хизмати ходимларининг хизмат кўрсатиш даражасининг тезкорлиги	327	4,28	.735	3,54	1.063
X8	Транспорт воситалари хавфсизлиги	327	4,22	.711	3,62	.978
X9	Транспорт воситаларининг созлиги ва ҳолати	327	4,26	.703	3,53	1.011
X10	Транспорт воситалари тозалигининг даражаси	327	4,17	.808	3,48	1.038
X11	Транспорт воситаларида саёҳат хавфсизлиги	327	4,20	.737	4,05	.903

¹ Муаллиф ҳисоб-китоблари

2-расм. Хоразм вилоятида туристлар учун транспорт хизматларининг муҳимлик ва қониқиш даражаси акс эттирилган “Муҳимлик-қониқиш” модели¹

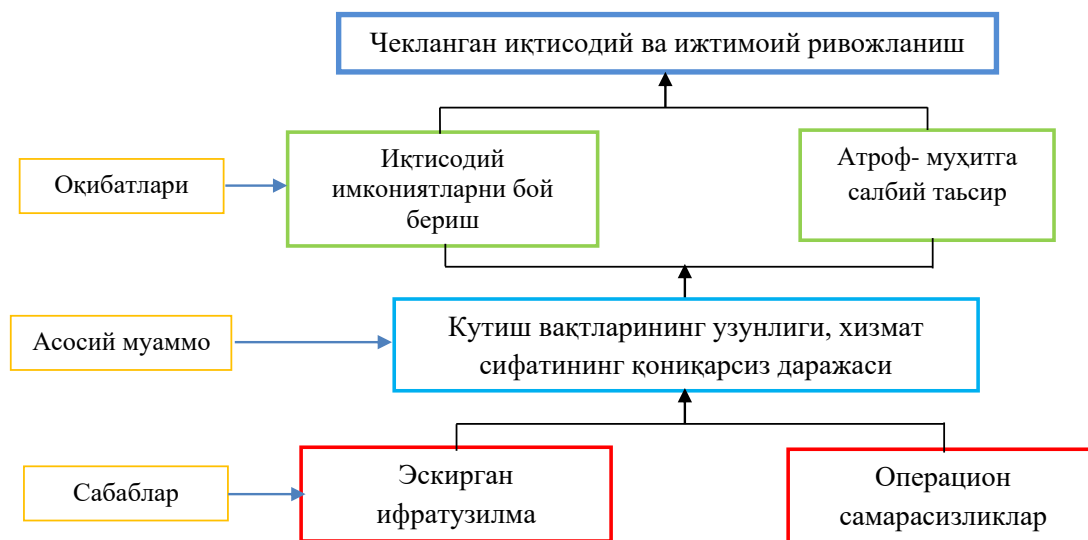
Дастур ёрдамида “муҳимлик-қониқиш” таҳлили матрицаси чизилгандан сўнг, хусусиятлар графикда қуйидагича кўриниш олди:

- Транспорт хизматининг арзонлиги (X3) I квадрантда (Яхши ишни давом эттириш) ўз аксини топган.
- Йўл ҳақи тўловини амалга ошириш қулайлиги (X4), Транспорт хизмати ходимларининг самимийлиги (X6), Транспорт хизмати ходимларининг хизмат кўрсатиш даражасининг тезкорлиги (X7) ва Транспорт воситаларининг созлиги ва ҳолати (X9) II квадрантда (бу ерга эътибор шарт) тасвирланган.
- Транспорт воситалари тозалигининг даражаси (X10) III квадрантда (паст устуворлик) жойлашган.
- Транспорт хизматининг ҳаммабплиги (X1), Йўл ҳақи тарифининг барқарорлиги (X5) ва Транспорт воситаларида саёҳат хавфсизлиги (X11) IV квадрантда чизилган (эҳтимолий ортиқча иш).

Таҳлил натижаларига кўра, вилоят туризм соҳасидаги транспорт хизматларининг сифат даражаси билан боғлиқ муаммолар табақалашган кўринишда аниқланди. Вилоятда туристик хизматлар бозорини ривожлантиришда транспорт хизматлари билан боғлиқ муаммолар ва омилар қаторига хизмат кўрсатиш пайтида юзага келаётган камчиликлар, хизмат сифатига салбий таъсир кўрсатиш билан бирга

¹ Муаллиф ишланмаси

хизматлар етказилиши пайти чўзилиб кетишига олиб келмоқда. Туристтик транспорт хизматлари кўрсатиш фаолиятида самарасизликларинг асосий сабаблари сифатида эскирган, носоз транспорт инфратузилмаси ва операцион самарасизликларни кўрсатиш мумкин. Бу ўз навбатида, асосий муаммо яъни кутиш вақтларининг чўзилиши ва хизмат сифатининг қониқарсиз бўлишига олиб келмоқда. Буларнинг оқибатида транспорт хизмат кўрсатиш соҳасидаги иқтисодий фойда олиш имкониятлари чекланиб қолади ва атроф муҳитга салбий таъсир кўрсатилади (3-расм).

3-расм.Хоразм вилояти туризмида транспорт хизматлари боғлиқ муаммоларнинг сабаб-оқибат боғлиқлиги¹

Хулоса қилиб айтганда, йўл ҳақини тўлашнинг қулайлиги, ходимларнинг самимийлиги, ходимларнинг тезкор хизмати ва транспорт воситаларининг яхши сақланиши туристларни қондириш учун такомиллаштирилиши керак бўлган хизмат хусусиятларидан саналади. Транспорт хизматларини етказиб берувчилар ушбу белгиларининг сифат даражасига эътибор қаратишлари керак.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Cronin, J. J. & Taylor, S. A. (2008). Measuring Service Quality: A Reexamination and Extension. *Journal of Marketing*, 56, pp. 55-68.
2. del Castillo, J. M., & Benitez, F. G. (2013). Determining a public transport satisfaction index from user surveys. *Transportmetrica A: Transport Science*, 9(8), 713-741.
3. Della Corte, V., Sciarelli, M., Cascella, C., & Del Gaudio, G. (2015). Customer satisfaction in tourist destination: The case of tourism offer in the city of Naples. *Journal of Investment and Management*, 4(1-1), 39-50.
4. Fellesson, M., & Friman, M. (2008). Perceived satisfaction with public transport service in nine European cities. In *Journal of the Transportation Research Forum* (Vol. 47, No. 3).
5. Guirao, B., García-Pastor, A., & López-Lambas, M. E. (2016). The importance of service quality attributes in public transportation: Narrowing the gap between scientific research and practitioners' needs. *Transport Policy*, 49, 68-77.

¹ Муаллиф ишланмаси

6. Kahtani, S. J. H. A. L., Xia, J., & Veenendaal, B. (2011). Measuring accessibility to tourist attractions. In *The Geospatial Science Research Symposium*; RMIT University: Melbourne, Australia.
7. Khodjaniyazov, E.S (2019) "CURRENT TRENDS IN TOURISM INDUSTRY IN KHOREZM REGION AND THE IMPORTANCE OF TRANSPORT PROVISION FOR TOURISM," *Central Asian Problems of Modern Science and Education: Vol. 3 : Iss. 4 , Article 25.*
<https://uzjournals.edu.uz/capmse/vol3/iss4/25>
8. Lee A. Graf Masoud Hemmasi Warren Nielsen, (1992),"Importance-Satisfaction Analysis: A Diagnostic Tool for Organizational Change", *Leadership & Organization Development Journal*, Vol. 13 Iss 6 pp. 8 – 12
9. Le-Klähn, D. T., Hall, C. M., & Gerike, R. (2014). Analysis of visitor satisfaction with public transport in Munich. *Journal of Public Transportation*, 17(3), 68-85.
10. Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. *Journal of marketing*, 41(1), 77-79.
https://slunik.slu.se/kursfiler/F%C3%960349/10294.1314/Martilla_James_1977.pdf
11. Matzler, K., Bailom, F., Hinterhuber, H. H., Renzl, B., & Pichler, J. (2004). The asymmetric relationship between attribute-level performance and overall customer satisfaction : a reconsideration of the importance - performance analysis, 33, 271–277.
[http://doi.org/10.1016/S0019-8501\(03\)00055-5](http://doi.org/10.1016/S0019-8501(03)00055-5)
12. Tyrinopoulos, Y., & Antoniou, C. (2008). Public transit user satisfaction: Variability and policy implications. *Transport Policy*, 15(4), 260-272.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali
2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli
guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.
Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:
100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com
Bog‘lanish uchun telefonlar:
(99) 602-09-84 (telegram).